

De lievelingsleerling

‘De discipel van wie Jezus hield’ of ‘de discipel’.

1. 1:35-43 – één van de twee Iln van Johannes de Doper die Jezus gaan volgen
2. 13:23-25 – de intimus van Jezus, die vd twaalf het meest directe contact met de Meester had
3. 18:15-16 – ‘de andere discipel’ was een bekende vd hogepriester; vanwege 20:2 moet deze dezelfde zijn als ‘de discipel van wie Jezus hield’
4. 19:26-27 – Maria wordt toevertrouwd aan de goede zorgen van deze II (uit 19:35 blijkt deze discipel de schrijver vh evangelie te zijn)
5. 20:2-10 – samen met Petrus getuige van de opstanding: sneller van loop en begrip!
6. 21:7a – samen met Petrus en vijf anderen aan het vissen; hij is de eerste die de onbekende identificeert als de Heer!
7. 21:20-24 – Petrus vraagt wat de toekomst van zijn vriend zal zijn; hij zal als volgeling van Jezus lang blijven leven om tot op hoge leeftijd, zowel mondeling als schriftelijk, van zijn Heer te kunnen getuigen → de auteur van het evangelie

Was één van de drie naaste vrienden: Petrus, Jakobus en Johannes.

Hoogstpersoonlijke schrijver

- intiem met Jezus → inside information, de heel persoonlijke toespraken die geen van de anderen hebben, geeft hij door
- ook intiem met de lezer →
20:30-31 – de leeswijzer van heel het boek → 1 Johannes 1:1-4 / 3 Johannes :4
21:24-25 – Johannes heeft Jezus nog veel meer zien doen → genezingen, wonderen en tekenen, op Patmos!

Johannes wil zijn lezers brengen tot de geloofsbelijdenis dat Jezus de Christus is, de zoon van God.

Kerkelijke traditie: evangelie gepubliceerd in Efeze, ‘de metropool van Asia’, aan het eind van de 1^e eeuw.

Voor heel de wereld: Jezus als ‘logos’ (bekende term in jodendom en hellenisme), Heiland van de wereld.

Evangelie-structuur

Verhaal-lijn is een regelmatige U-vorm.

- Neerwaartse lijn in twee delen (hemel-aarde): 1-4 [Kana-tekenen] en 5-10 [rond de Joodse feesten] → (vanaf de proloog!) in het vlees (komen)
- Keerpunt in één deel: 11-12 [het laatste teken en het laatste uur]
- Opwaartse lijn in twee delen (aarde-hemel): 13-17 [afscheid op de vooravond van het Pascha] en 18-21 [verheerlijking in dood en leven] → (door de kruisdood heen!) verhoging (heengaan)

“Ik ging uit van de Vader en Ik ben naar de wereld gekomen; Ik verlaat de wereld weer en Ik ga tot de Vader.” 16:28, 13:3

Zijn heengaan wordt in feite thuiskomst.

Het Oude Testament in Johannes

Van begin tot eind gedrenkt in het Oude Testament.

- Jezus is de beloofde Messias, de Zoon van God, die zich kan beroepen op de Schrift als Zijn goddelijke legitimatie (5:39)
- Jezus' levensgang en lijden maken op bijzondere wijze deel uit van de geschiedenis van Gods heil (19:35-37)

Vóór 12:37 worden alle Oude Testament-citaten ingeleid met “er staat geschreven”.

Ná 12:37 beginnen de citaten met “zodat vervuld werd”.

De verandering valt samen met Jezus' verwerping (zie verhaalstructuur) → hoewel Jezus' messiaanse optreden was voorzien (er staat geschreven), werd Hij afgewezen, maar toch zou juist zo de profetie in vervulling gaan (zodat vervuld werd)!

Het loopt niet uit de hand.

De leerlingen zien pas met Pasen deze goddelijke werkelijkheid (2:22, 12:16, 20:9).

Telkens wanneer bij Johannes van herinnering sprake is, wordt ook de betekenis van de Schrift ontdekt.

En die ontdekking beheerst heel het evangelie.

Twaalf kernwoorden

1. *Getuigen*

Johannes de Doper – de aardse getuige, die alles voorbereidt.

Taak als getuige: wegbereider van de Heer, vriend van de bruidegom (1:6-8, 15, 19-23, 32-34, 3:26-30)

Jezus, de Zoon van God – de aardse getuige afkomstig uit de hemel

In de wereld gekomen om van de waarheid te getuigen (3:31-36, 18:37)

God de Vader – hemels getuigenis

De Vader maakt Jezus' getuigenis rechtsgeldig (3:11, 5:37-39, 8:13-18). Jezus legt Zijn getuigenis af in samenspraak met en met bevestiging door de Vader (5:36, 10:25).

De Heilige Geest – de hemelse Helper van het getuigenis

De Schriften (Mozes en de profeten) getuigen van de Messias (5:39-40, 45-47).

De Geest der waarheid komt het getuigenis van Jezus' leerlingen persoonlijk bekrachtigen (15:26-27, 16:8-11, 19:35, 21:24).

2. *Heengaan*

Vergelijk de structuur van het Johannes-evangelie: komen – heengaan. Belangrijk motief in de manier waarop Jezus over Zichzelf spreekt. 8:14, 21-22, 13:33, 36, 14:4-5, 28

Jezus' uitvaart wordt een hemelvaart (vergelijk Handelingen 1:10-11, 1 Petrus 3:22).

Jezus gaat naar de Vader die Hem ook in de wereld gezonden had, zo komt de Zoon thuis! (14:12, 28 16:7, 28)

3. *Ik ben*

Jezus onthult Zijn identiteit in het Johannes-evangelie heel speciaal met een zevental “Ik ben”-uitspraken, gevolgd door een bijzonder beeld.

- Ik ben het Levensbrood (6:35-58)
- Ik ben het Licht van de wereld (8:12, vergelijk 9:5)
- Ik ben de Deur voor de schapen (10:7-10)
- Ik ben de Goede Herder (10:11-14)
- Ik ben de Opstanding en het Leven (11:25-26)
- Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven (14:6)
- Ik ben de ware Wijnstok (15:1-5)

Kernwoord in al deze beelden: LEVEN. Het leven dat Gods Zoon aan mensen schenken wil. Daarmee is Jezus de enige profeet in de Bijbel die Zelf de vervulling is van Zijn eigen woorden. Gods beloften zijn in Hem vlees en bloed geworden. Jezus verkondigt niet alleen een boodschap, Hij is Zelf Zijn boodschap. Hij geeft wat Hij is en Hij is wat Hij geeft.

(Het absolute “Ik ben” in het Johannes-evangelie is geen verborgen Godsnaam, maar een manier van zelfidentificatie: Ik ben (het). 6:20, 13:18-19, 18:4-8, 8:24-25, 28, 8:58)

4. Kinderen van God, kinderen van Satan

In het Johannes-evangelie vindt een sterke scheiding van geesten plaats: de ware kinderen van Abraham (8:37-47), die het getuigenis van Johannes de Doper en Jezus en de Vader en de Geest aanvaarden staan tegenover de kinderen van Satan die dit getuigenis afwijzen.

Ook hier is weer sprake van het contrast hemels-aards: de wedergeboorte is noodzakelijk om God te kunnen zien, anders blijft Gods toorn op een mens rusten en is er geen leven (3:3-6, 36).

Maar ieder die zich openstelt voor Gods getuigenis en Jezus aanvaardt als Gods Gezondene ontvangt de goddelijk wonder ‘kind van God’ te worden. (Johannes 1:12-13)

(Paulus sluit hier nauw bij aan in zijn brieven: kinderen van het licht.)

5. Leven

“In het Woord was leven” (1:4a). Dit zet de toon in het evangelie van Johannes.

Jezus Christus presenteert Zich als een bron van leven (4:13-14, 6:32-35, 7:37-39, 10:10b).

Leven met de allerhoogste kwaliteit: onvergankelijk, bestemd voor de eeuwigheid. Door geloof in Zijn Zoon wil de Vader eeuwig leven geven aan de wereld (3:14-18, 36, 5:24, 17:1-3).

Jezus’ stem roept de doden tot leven en doet mensen eens opstaan uit het graf. Hij is de Opstanding en het Leven (5:25-29, 11:25-26). Geloven in Hem betekent overgaan van dood naar leven.

‘Leven’ is voor Johannes ‘het Koninkrijk binnengaan’. Wie geloof in de Zoon van God, bezit voor altijd het leven in Zijn Naam (20:30-31)! (Vergelijk 1 Johannes.)

6. Licht

In heel het Johannes-evangelie speelt een sterk contrast tusseen licht en duisternis.

Met dit thema zet de proloog in: het Woord is het licht in de duisternis die de mensenwereld beheerst (1:4-5, 9). Johannes de Doper is daarbij vergeleken slechts een fel brandende lamp (1:6-8, 5:35).

Jezus is als de zon die overdag aan de hemel schijnt en op aarde de tijd markeert, zodat het dagelijks leven mogelijk wordt (8:12a, 9:4-5, 39-41, 11:9-10, 12:35-36).

Geloven in Jezus: uit de schaduw komen, in Gods zon gaan staan (3:19-21, 8:12b, 12:35): gaan leven in het licht van Zijn aanwezigheid.

Niet geloven in Jezus: steeds meer in de ban raken van de duisternis (13:30, 18:2-3).

7. Oordeel

‘Krisis’ – scheiding.

Voorlopig beoordelen, definitief beslissen.

Christus’ komst is niet gelijk een oordeel zonder meer, maar luidt wel het laatste oordeel in (12:47-48).

Door de komst van Jezus Christus brengt God mensen in de crisis.

Een scheiding voltrekt zich in de wereld: duisternis en licht, geloof en ongeloof, zien en blind zijn, bedrivers van het kwaad en degenen die de waarheid doen (3:19-21, 9:39, 12:31).

De definitieve scheiding ligt als laatste vonnis in Jezus' eigen handen: de Vader laat het oordeel aan de Zoon over. Als de goddelijke rechter bij volmacht kan Hij beslissen over leven en dood (5:21-29, 8:16).

8. Parakleet (Helper, Trooster)

Jezus belooft na Zijn vertrek een 'andere Parakleet' te zenden: bijzondere bijstand in de persoon van de Heilige Geest, de Geest van de waarheid.

Hij vult het werk van Jezus aan, naast Jezus: van twee kanten krijgen de leerlingen hulp (14:16-17).

Drie functies:

- de Geest zal met de leerlingen zijn en altijd in hen blijven (14:16-17)
- de Geest zal hen verder onderwijzen en in de waarheid van Jezus leiden (14:25-26, 16:12-15)
- de Geest zal samen met hen van Jezus Christus getuigen ten overstaan van de wereld (15:26-27, 16:7-11).

Overbrugging van hemelvaart en wederkomst.

De Meest zal Zijn leerlingen dopen in de Heilige Geest die op Hem rustte.

Die Geest zal hen in eeuwigheid niet verlaten. En Christus, die nu onze Voorspraak bij de Vader is (1 Johannes 2:1), zal op de laatste dag Zelf terugkomen!

9. Verheerlijken

Openlijk waarden – God wordt verheerlijkt waar Hij Zijn grootheid toont.

Bij Jezus stond het verheerlijken van Gods Naam voorop (17:4).

Omgekeerd straalde Gods glorie op Zijn leven af: de Vader verheerlijkt Zichzelf in de Zoon (12:23, 28 14:13).

Vader en Zoon delen alles met elkaar: ook de goddelijke glans van de hemel (13:31-32, 17:1-5, 10). Bekleed met de majesteit van Zijn Vader. De komst van de Geest zal tot meerdere glorie van Jezus zijn (16:14).

In de hemel is Jezus een verheerlijkt mens.

Verheffen – Het kruis is bij Jezus letterlijk en figuurlijk een verhoging (12:23, 3:14-15). Juist de kruisiging brengt Zijn koninklijke hoogheid naar boven (troon van de Messias).

10. Waarheid

Jezus is de waarheid in eigen persoon. In Hem, belichaming van alle beloften, realiseert zich Gods verbondstrouw. Christus wordt dan ook een nieuw kerkelijk centrum, waar de ware aanbidders de Vader zullen vereren in Geest en waarheid(4:21-23).

'Wat is waarheid?' – Gods Zoon zelf is de waarheid.

('De waarheid doen' – 3:20-21, 18:37. Wie daadwerkelijk de waarheid zoekt, zal het geloof in Jezus Christus vinden.)

11. Wereld

Kosmos – mensenwereld. 3:19. (Soms ook de menselijke leef- en woonomgeving 8:12 11:9 16:21 17:5, 24 21:25).

Uit liefde voor de wereld geeft God Zijn Zoon (3:16-17, 12:47). Maar de haat van de wereld is typerend (1:9-11, 12:37-41, 15:18-25, 16:1-4a).

12. Zenden

Jezus is de hemelse gezant bij uitstek. Niet Zelf op de voorgrond gedrongen, maar gestuurd door God Zelf (8:42).

Het zenden: activiteit van God de Vader, rechtstreeks uit de hemel.

Jezus is Zendeling. Zijn werken vormen het belangrijkste bewijs voor Zijn hemelse missie (5:36-38, 7:28-29 11:42).

Na hemelvaart zendt Hij de Geest die ook weer de leerlingen zendt.

14:25-26 15:26 16:5-7

Bijgestaan door de geest zijn zij ook zendingen (13:20 14:12-14 15:16 17:18-19 20:21-23).